

SPRÁVA PRE MÉDIÁ

Košice sa pred sto rokmi stali súčasťou Československa

▪ KOŠICE 28. DECEMBRA 2018

Druhé najväčšie mesto na Slovensku sa pred sto rokmi – v nedeľu 29. decembra 1918 – začlenilo do novovytvorenej Československej republiky. Stalo sa tak teda až dva mesiace po vyhlásení nového štátu (28. októbra 1918), ktorý vznikol na troskách zaniknutého Rakúsko-Uhorska ako jeden z dôsledkov prvej svetovej vojny.

Vláda Maďarskej republiky pod vedením Mihályja Károlyiho vyvinula značné politické, diplomatické a vojenské úsilie, aby udržala čo najväčšie územie bývalej monarchie v rámci novovzniknutého Maďarska. To sa týkalo aj väčšiny územia dnešného Slovenska a osobitne mesta Košice, ktoré patrilo k najvýznamnejším centrom dovtedajšieho Uhorského kráľovstva. Obsadzovanie Slovenska československým vojskom postupovalo od západu na východ. Vláda M. Károlyiho zatiaľ intenzívne pracovala na tom, aby aspoň východ Slovenska – najväčšmi zasiahnutý násilnou maďarizáciou – zotrval v Maďarsku. Súčasťou plánu bolo aj vyhlásenie „slovjacej“ republiky (tzv. Slovenskej ľudovej republiky) na území východného Slovenska, nezávislej od Prahy a úzko spojenej s Budapešťou, k čomu napokon došlo 11. decembra 1918 v Košiciach.

Košice – ako významné uhorské kráľovské mesto – boli po rozpade monarchie vnímané ako prirodzená súčasť Maďarska nielen tamojšou vládou, ale aj verejnosťou. Vedomie štátnej kontinuity upevňovali pokyny z maďarských úradov a ministerstiev, ktoré aj po vzniku ČSR denne prichádzali na košický magistrát a župný úrad v snahe „stabilizovať situáciu“ v meste, župe a napokon aj v celej krajine. Odhodlanie postaviť sa na odpor blížiacemu sa vojsku ČSR a brániť mesto proti jeho začleneniu do Československa prejavili príslušníci občianskej stráže Maďarskej národnej rady, podporovaní Ligou na ochranu územnej celistvosti Maďarska.

Perspektívu na zotrvanie Košíc ako územnej súčasti Maďarskej republiky čiastočne dávali aj pokračujúce rokovania o demarkačnej línii, to sa však zásadne zmenilo 23. decembra 1918, keď bola schválená demarkačná čiara oddeľujúca Maďarsko a Československo vrátane mesta Košice. Vedúci vojenskej misie dohodových mocností, francúzsky podplukovník Fernand Vix nasledujúci deň odovzdal vláde M. Károlyiho požiadavku na urýchlené uvoľnenie územia, ktoré pripadlo Československu. Dohoda o odovzdaní Košíc pod československú správu bola podpísaná 28. decembra 1918 a proces začlenenia mesta do Československej republiky bol fakticky zavŕšený vstupom československého vojska na územie Košíc bez boja nasledujúci deň – 29. decembra 1918.

▪ SPRÁVU VYPRACOVAL

PhDr. Marián Gladiš, PhD.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach
marian.gladis@upjs.sk